

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ

Кафедра фінансів

**СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ
КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА**

ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до виконання курсової роботи
з дисципліни**

«ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

Харків - 2014

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри фінансів 25 вересня 2012 р., протокол № 2.

Дані методичні вказівки містять завдання до розрахункової частини курсової роботи, а також вимоги до їх виконання.

Рекомендуються для студентів усіх форм навчання за напрямом підготовки 6.030508 „Фінанси і кредит”.

Укладачі:

проф. І.Ю. Зайцева,
доц. О.О. Коковіхіна

Рецензент

проф. Н.М. Крихтіна

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ
ПІДПРИЄМСТВА

ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсової роботи
з дисципліни

«ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

Відповідальний за випуск Коковіхіна О.О.

Редактор Буранова Н.В.

Підписано до друку 04.12.12 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 1,25. Тираж 25. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Українська державна академія залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2874 від 12.06.2007 р.

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ

Кафедра „Фінанси”

**СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ
ПІДПРИЄМСТВА**

Фінанси підприємств

Завдання та методичні вказівки до виконання курсової
роботи для студентів усіх форм навчання за напрямом
підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»

2012 рік

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри «Фінанси» 25 вересня 2012 р., протокол № 2.

Дані методичні вказівки містять завдання до розрахункової частини курсової роботи, а також вимоги до їх виконання.

Рекомендуються для студентів усіх форм навчання за напрямом підготовки 6.030508 „Фінанси і кредит”.

Укладачі:
проф. І.Ю. Зайцева,
доц. О.О. Коковіхіна

Рецензент
проф. Н.М. Крихтіна

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Загальні вимоги щодо оформлення курсової роботи.....	5
Структура курсової роботи.....	7
Питання курсу для виконання та підготовки курсової роботи.....	8
Розділ 1. Визначення потреби в оборотних коштах.....	9
Розділ 2. Аналіз показників стану і використання оборотних коштів.....	27
Вимоги до захисту курсової роботи.....	32
Список літератури.....	33
Додатки	34

ВСТУП

Важливе значення у підготовці освічених бакалаврів з фінансів має викладання навчального курсу «Фінанси підприємств».

Становлення і розвиток в Україні ринкової інфраструктури суттєво змінюють економічне, інформаційне і правове середовище функціонування підприємств, зміст їхньої фінансової діяльності.

За цих умов необхідна сучасна, адекватна ринковій економіці, організація фінансової діяльності кожного підприємства. Це потребує підготовки спеціалістів-фінансистів, що мають глибокі теоретичні і практичні знання, можуть узагальнити наявний досвід країн з розвинутою ринковою економікою, розробити план дій щодо поліпшення фінансового стану.

Процес виробництва відбувається в певній технологічній послідовності, коли безперервно повторюється стадія придбання сировини, матеріалів та підготовки їх до виробництва, стадія перетворення сировини на напівфабрикати, незавершене виробництво, готову продукцію.

Потреба в коштах у підприємства виникає на кожній із цих стадій ще до відшкодування виробничих витрат з виручки від реалізації продукції. Саме тому кожне підприємство, формуючи свій капітал (статутний фонд), мусить передбачити необхідну суму оборотних коштів. Вкладені оборотні кошти на кожній стадії виробничого процесу, переходячи з однієї функціональної форми в іншу, заміщуються після реалізації продукції.

Дуже важливим у процесі управління фінансами підприємств є визначення такої потреби в оборотних коштах, яка забезпечувала б мінімально необхідні розміри виробничих запасів, незавершеного виробництва, залишків готової продукції для виконання виробничої програми. За браком власних оборотних коштів для поточного інвестування необхідно визначити потребу в позичкових коштах.

Брак оборотних коштів у окремих підприємств виникає саме через те, що надходження та використання грошей не збігаються в часі і здійснюються в різних галузях. Унаслідок цього в одних

підприємств на певний момент з'являються тимчасово вільні кошти, а в інших – виникає тимчасово потреба в них. Ця суперечність процесу відтворення вирішується комерційними банками через кредитування підприємств. За тимчасового дефіциту власних оборотних коштів підприємство звертається в банк з метою одержання кредитів.

До основних принципів організації оборотних активів на підприємстві доцільно віднести:

- формування оборотних активів у розмірах, необхідних для забезпечення безперервного виробничого процесу;
- раціональне розміщення наявних оборотних активів на підприємстві;
- самостійність підприємств щодо управління оборотними активами;
- контроль за ефективністю використання оборотних активів.

У методичних вказівках до виконання курсової роботи з дисципліни «Фінанси підприємств» розкрито деякі практичні питання організації оборотних коштів, зокрема діючий механізм їх нормування й показники їх стану і ефективності використання. Виконання курсової роботи студентом дозволяє визначити й оцінити ступінь засвоєння теоретичного матеріалу і вміння застосовувати теорію при вирішенні конкретних практичних ситуацій.

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Обсяг курсової роботи має складати від 25 до 30 сторінок (без додатків). Вона має бути оформлена на аркушах формату А4 із застосуванням комп'ютерних засобів друку або ж рукописно. Якщо текст рукописний, то він має бути розбірливим.

Якщо робота надрукована, то при її виконанні необхідно враховувати такі вимоги:

- .....шрифт – Times New Roman;
- .....розмір – 14 пт;
- .....міжрядковий інтервал – 1,5;

—.....розміщення тексту – книжкове;

—.....верхнє та нижнє поля – 20 мм;

—.....ліве поле – 25 мм;

—.....праве поле – 10 мм.

При рукописному оформленні курсової роботи розміщення тексту, а також параметри полів мають відповідати вищенаведеним вимогам.

Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок, не проставляючи його номера. Титульний аркуш має містити назву міністерства, якому підпорядкований ВНЗ, кафедри, теми, прізвище та ініціали студента, номер групи, прізвище та ініціали наукового керівника, його посаду і звання, місто та рік виконання роботи.

На другій сторінці роботи розміщують зміст – перелік питань і підпитань із зазначенням номерів сторінок, на яких викладено їхній зміст. Текст роботи починається з третьої сторінки.

Структурні частини курсової роботи (ВСТУП, ВИСНОВКИ) починають з нової сторінки. Підпитання нумерують у межах кожного питання двома цифрами, з яких перша цифра – номер питання, а друга – порядковий номер підпитання, між цими цифрами ставиться крапка.

Скорочення слів у тексті та в підписах над ілюстраціями не допускаються. Винятки складають скорочення, встановлені державними стандартами. Не рекомендується вводити власні скорочення позначень і термінів. Формули і цифри мають органічно вписуватися в текст викладу, не порушувати граматичної структури тексту курсової роботи. Цифровий матеріал рекомендується оформляти у вигляді таблиць.

Кожна таблиця повинна мати порядковий номер і заголовок, які розміщують над нею. Назва починається з великої літери, після назви крапка не ставиться. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш (сторінку) і зверху над таблицею пишуть слова “Продовження табл.” і вказують номер таблиці.

Цифри в графах таблиць розташовуються так, щоб шкала чисел у всій графі були точно одна під іншою.

Ілюстрації (схеми, графіки) і таблиці необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці, схеми, рисунки, діаграми, графіки у тексті слід давати посилання. Ілюстрації позначаються словом „Рис.” і нумеруються в межах питання, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації складається з номера питання і порядкового номера ілюстрації, а її назву розміщують послідовно під ілюстрацією.

Основними видами ілюстративного матеріалу в курсових роботах є схеми та діаграми.

СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна мати таку структуру:

- титульна сторінка;
- зміст (обов'язково аркуш має містити рамку);
- вступ;
- розділ 1;
- розділ 2;
- висновки;
- перелік посилань;
- додатки.

У змісті мають бути перелічені всі розділи та підрозділи роботи відповідно до її структури із зазначенням сторінки роботи, на якій розміщено текст відповідних розділів та підрозділів.

Вступна частина роботи має доводити актуальність теми, ступінь висвітлення досліджуваної проблеми в літературі, висвітлити питання, які потребують вирішення. Має бути визначена мета дослідження і задачі, які були вирішені в процесі

виконання роботи, надана характеристика об'єкта і предмета дослідження.

У першому розділі курсової роботи необхідно визначити потребу в оборотних коштах методом прямого розрахунку та економічним методом.

У другому розділі курсової роботи необхідно здійснити аналіз показників стану і використання оборотних коштів залізничних підприємств відповідно до варіанта.

Висновки мають містити результати розрахунків першого і другого розділів та рекомендації щодо поліпшення.

Матрицю варіантів наведено у додатку А (таблиця А.1).

ПИТАННЯ КУРСУ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ТА ПІДГОТОВКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

- 1 Сутність оборотних коштів та їх організація.
- 2 Необхідність і методи обчислення оборотних коштів.
- 3 Поняття норм і нормативів оборотних коштів, їх розрахунок.
- 4 Визначення норм запасів за статтями нормованих оборотних коштів.
- 5 Встановлення одноденного витрачення матеріальних цінностей, виходячи з кошторису витрат на виробництво.
- 6 Визначення нормативу оборотних коштів за кожною статтею у грошовому вираженні.
- 7 Розрахунок сукупного нормативу, або загальної потреби в оборотних коштах, на підприємстві.
- 8 Визначення норм та нормативів за окремими статтями оборотних коштів для підрозділів підприємств.
- 9 Показники стану оборотних коштів.
- 10 Показники ефективності використання оборотних коштів.
- 11 Джерела формування оборотних коштів.

РОЗДІЛ 1. ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБИ В ОБОРОТНИХ КОШТАХ

Господарсько-підприємницька діяльність неможлива без оборотних коштів. Ця потреба є одним з об'єктів фінансового планування і відображення в обліку та звітності. Розмір оборотного капіталу, який утворює кожен складову поточних активів, має відповідати потребам і можливостям підприємства зі створення і реалізації продукції.

Крім того, виникає необхідність у плануванні фінансових ресурсів для допоміжних і підсобних, житлово-комунальних господарств, соціально-побутових та інших закладів непромислового характеру.

У практиці використовуються два методи визначення потреби в оборотних коштах :

1) *метод прямого розрахунку* – забезпечує розробку обґрунтованих норм і нормативів на кожному підприємстві з урахуванням багатьох факторів, які пов'язані з особливостями постачання, виробництва та реалізації продукції;

2) *економічний метод* – використовується для щорічної корекції нормативів з урахуванням змін виробничої програми і швидкості обігу оборотних коштів.

Планування оборотних коштів здійснюється відповідно до кошторисів витрат на виробництво і невиробничі потреби та бізнес-плану, який охоплює і пов'язує виробничі і фінансові показники, створюючи умови для успішної комерційної діяльності та розвитку підприємства.

Визначення потреби в оборотних коштах передбачає врахування багатьох факторів, які впливають на господарську діяльність підприємств. На підприємствах виробничої сфери до них належать:

- умови постачання підприємству матеріально-товарних цінностей: кількість постачальників, строки поставки, розмір транзитних партій, кількість найменувань матеріальних цінностей, форми розрахунків за матеріальні цінності;

- організація процесу виробництва: тривалість виробничого циклу, характер розподілу витрат протягом виробничого циклу, номенклатура випущеної продукції;

- умови реалізації продукції: кількість споживачів готової продукції, їх віддаленість, призначення продукції, умови її транспортування, форми розрахунків за вивантажену продукцію.

За відповідності складу, структури і наявності оборотних коштів запланованому обсягу виробництва, підприємство в змозі отримувати прибуток з мінімальними витратами. У разі зниження розміру оборотних коштів можливі перебої в постачанні і виробничому процесі, зменшення обсягу виробництва та прибутку, виникнення прострочених платежів і заборгованості, інші негативні явища в господарській діяльності. Надлишок оборотних коштів призводить до нагромадження надмірних запасів сировини, матеріалів; послаблення режиму економії; створення умов для використання оборотних коштів не за призначенням.

1 МЕТОД ПРЯМОГО РОЗРАХУНКУ

Нормування оборотних активів на кожному підприємстві відбувається відповідно до кошторисів витрат на виробництво і невиробничих потреб, бізнес-плану, який відображає всі сторони комерційної діяльності.

Нормування оборотних активів становить собою досить трудомістку аналітичну діяльність, у процесі якої розробляються норми і нормативи.

Норма оборотних активів — це відносна величина, що відповідає мініимальному, економічно обґрунтованому обсягу запасів товарно-матеріальних цінностей. Вона, як правило, встановлюється в днях, але можуть використовуватись також інші відносні значення.

Норматив оборотних активів — це мініимально необхідна сума грошових коштів, що забезпечує підприємницьку діяльність підприємства.

Визначення планової потреби в оборотних коштах передбачає розробку норм і нормативів на конкретний період – рік, півріччя, квартал. Це досягається проведенням таких робіт:

1 Визначення норм запасів за статтями нормованих оборотних коштів.

2 Встановлення одноденного витрачення матеріальних цінностей, виходячи з кошторису витрат на виробництво.

3 Визначення нормативу оборотних коштів за кожною статтею у грошовому вираженні проводиться множенням одноденних витрат у грошовому вираженні на відповідну норму запасу в днях.

4 Розрахунок сукупного нормативу, або загальної потреби в оборотних коштах, на підприємстві проводиться підсумовуванням нормативів за окремими статтями.

5 Визначення норм та нормативів за окремими статтями оборотних коштів для підрозділів підприємств, де використовуються матеріальні цінності та виготовляється продукція.

Метод прямого розрахунку дає змогу найбільш точно визначити потребу в оборотних активах, оскільки враховує всі організаційно-технологічні, технічні, транспортні та інші характерні особливості, досвід і стан розрахунків. Обґрунтований розрахунок здійснюється за кожним елементом оборотних активів з урахуванням завдань виробничого плану, постачання та збуту.

1.1 Нормування оборотних коштів для створення виробничих запасів

Виробничі запаси створюються на підприємстві для забезпечення безперервного процесу виробництва продукції. У складі виробничих запасів найбільшу питому вагу мають сировина, матеріали й покупні напівфабрикати.

Норматив оборотних коштів щодо основних матеріалів визначається за формулою :

$$H = O \cdot N, \quad (1)$$

де O – одноденні витрати сировини та матеріалів, тис. грн;

N – норма оборотних коштів, дн.

Норма оборотних коштів включає такі елементи:

- транспортний запас – визначається як різниця між часом перебування вантажу в дорозі, часом поштового пробігу розрахункових документів, їх оформлення постачальником та обробки банками. Розрахунок транспортного запасу за видами матеріальних цінностей здійснюється в таблиці 1.1 за даними, наданими в першій частині таблиці А.2;

- підготовчий запас – час для прийняття, розвантаження, сортування та складування матеріалів;

- технологічний запас – час на підготовчі операції (сушіння лісоматеріалів, подрібнення брухту, розкроювання матеріалів), якщо вони не є складовою частиною виробничого циклу. Розмір підготовчого та технологічного запасу надано в першій частині таблиці А.2;

- поточний запас – залежить від частоти та рівномірності поставок, встановлюється в межах 50 % середньої тривалості інтервалу між поставками (таблиця 1.3). Середній інтервал між поставками розраховується як середньозважена величина. Середньозважений інтервал поставки розраховується на підставі даних другої частини таблиці А.2 в таблиці 1.2;

- страховий запас – встановлюється в межах 50 % поточного запасу.

Поточний та гарантійний запас визначається за результатами розрахунку середньозваженого інтервалу поставки в таблиці 1.3.

Таблиця 1.1 – Визначення транспортного запасу для основних матеріалів, дн

Показник	Види матеріальних цінностей		
	а	б	в
Час руху вантажу від постачальника до споживача			
Поштовий обіг розрахункових документів			

Обробка документів у постачальника і банківських установах			
Транспортний запас			

Таблиця 1.2 – Розрахунок середньозваженого інтервалу поставки для основних матеріалів

Види матеріальних цінностей	Дата надходження матеріалів	Обсяг поставки, т	Інтервал до наступної поставки, дн	Похідні числа	Причини виключення з розрахунків
1	2	3	4	5	6
а					
	Усього	-		-	
Середньозважений інтервал, дн	-	-		-	-
б					

Усього	-		-		-

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6
Середньозважений інтервал, дн	-	-		-	-
в					
Усього			-		-
Середньозважений інтервал, дн	-	-		-	-

Таблиця 1.3 – Визначення поточного і страхового запасу, дн

Показник	Види матеріальних цінностей		
	а	б	в
Середньозважений інтервал поставки			
Поточний запас			
Страховий запас			

На підставі норм оборотних коштів, обчислених за складовими елементами, визначається норматив для окремих видів, груп і в цілому щодо сировини, основних матеріалів і покупних напівфабрикатів.

На підприємствах загальна потреба в оборотних коштах щодо основних матеріалів визначається за допомогою розрахунку, який наведено в таблиці 1.4. При цьому одноденне витрачання сировини, матеріалів і покупних напівфабрикатів надано в першій частині таблиці А.2.

Таблиця 1.4 – Визначення загальної потреби в оборотних коштах для основних матеріалів

Види матеріальних цінностей	Одноденні витрати, тис. грн	Норма оборотних коштів, днів						Потреба в оборотних коштах, тис. грн
		завіспортний	підготовчий запас	запастехнологічний	поточний запас	страховий запас	Разом	
а								
б								
в			підготовчий запас					
Усього		-	-	-	-	-	-	
Середня норма оборотних коштів, дн	-	-	-	-	-	-	-	-

На практиці одноденні витрати основних матеріалів визначаються за кошторисом витрат на виробництво IV кварталу планового року без відрахування поворотних відходів. Розмір одноденних витрат за номенклатурою сировини, матеріалів і покупних напівфабрикатів розраховується діленням суми їх витрат у IV кварталі планового року на 90.

До виробничих запасів входять також допоміжні матеріали, паливо, тара, запасні частини та малоцінні швидкозношувані предмети, які беруть участь у створенні нової вартості і теж потребують визначення оптимальної потреби в них.

Норматив оборотних коштів допоміжних матеріалів розраховується множенням норми на величину одноденного їх витрачання за кошторисом витрат на виробництво. Норми за видами і групами допоміжних матеріалів розраховуються в такому самому порядку, як і для основних матеріалів.

В роботі визначення нормативу здійснюється послідовно в таблицях 1.5-1.7 за даними таблиці А.3.

При розрахунку середнього інтервалу поставок використано прийом, дійсний у разі, коли за розробки норм оборотних коштів у частині поточного запасу щодо окремих видів матеріалів відсутні планово-календарні строки поставок. Тоді середній інтервал між поставками визначається на підставі даних про фактичне надходження матеріалів. Для цього кількість днів у році (360) слід розділити на загальну кількість поставок даного виду матеріалів за звітний рік.

Таблиця 1.5 – Визначення транспортного запасу для допоміжних матеріалів

Показник	Постачальник		Усього
	I	II	
Річний обсяг поставок, т			
Час руху вантажу від постачальника до споживача, дн			-
Поштовий обіг розрахункових документів, дн			-
Обробка документів у постачальника і банківських установах, дн			-
Транспортний запас за постачальниками, дн			-
Середньозважений транспортний запас, дн	-	-	

Таблиця 1.6 – Розрахунок середньозваженого інтервалу поставок для допоміжних матеріалів

Показник	Постачальник		Усього
	I	II	
Кількість днів у році	-	-	
Кількість поставок за рік			
Середньозважений інтервал поставок, дн	-	-	

Таблиця 1.7 – Розрахунок загальної потреби в оборотних коштах для допоміжних матеріалів

Види матеріальних цінностей	Ододенні витрати, тис.грн	Норма оборотних коштів, дн						Потреба в оборотних коштах, тис. грн
		запастранспортний	підготовчий запас	запастехнологічний	поточний запас	страховий запас	разом	
Допоміжні матеріали								

Норматив оборотних коштів на паливо встановлюється для всіх видів палива (крім газу), що використовується як для технологічних цілей, так і для господарських потреб виробництва. Величина нормативу оборотних коштів на цю статтю визначається за методом, аналогічним методу розрахунку нормативу оборотних коштів на основні матеріали (таблиця 1.8 на підставі даних таблиці А.4.

Таблиця 1.8 – Визначення нормативу оборотних коштів на паливо

Види палива	Ододенні витрати, тис. грн	Норми оборотних коштів, дн	Потреба в оборотних коштах, тис. грн
д			
е			
Усього		-	
Середній норматив	-		-

оборотних коштів, дн			
-----------------------------	--	--	--

Норматив оборотних коштів щодо тари визначається множенням норми, вираженої в гривнях, на обсяг продукції в оптових цінах підприємства в плановому році. Норматив розраховується для різних видів тари: покупна, власного виробництва і разова тара, яка надходить з матеріалами і не підлягає поверненню постачальникам; яка підлягає поверненню; тарні матеріали. Норма оборотних коштів на тару визначається в гривнях на 1000 грн товарної продукції (діленням потреби в оборотних коштах на тару в плановому році на товарну продукцію в цінах реалізації).

В роботі для розрахунку нормативу оборотних коштів щодо тари (таблиця 1.9) використовуються дані таблиці А.4.

Таблиця 1.9 – Визначення потреби в оборотних коштах щодо тари

Норма оборотних коштів, гривень на 1000 грн товарної продукції	Товарна продукція в цінах реалізації, тис. грн	Потреба в оборотних коштах, тис. грн

Норматив оборотних коштів на запасні частини для ремонтів машин, устаткування і транспортних засобів визначається з урахуванням їхньої вартості за початковою оцінкою і норми оборотних коштів.

На тих підприємствах, де вкладення оборотних коштів у запасні частини незначні, а прямий підрахунок перехідних залишків їх утруднений, норматив оборотних коштів на запасні частини може бути розрахований укрупненим методом (виходячи із даних про залишки запасних частин для ремонтів і вартості діючого виробничого, силового обладнання і транспортних засобів).

Для цього необхідно визначити середньорічні залишки запасних частин за виключенням зайвих, непотрібних, віднесених до недіючого обладнання за звітний рік. Далі розраховують середню вартість діючого виробничого, силового обладнання і

транспортних засобів, виходячи із даних про їхню вартість на початок і кінець звітного року (таблиця А.4). Потім визначають вартість запасних частин на 1000 грн діючого обладнання діленням вартості середньорічних фактичних залишків запасних частин на середню вартість виробничого, силового обладнання і транспортних засобів (у роботі вона надана в таблиці А.4).

Розрахована норма оборотних коштів береться за основу розрахунку нормативу оборотних коштів на запасні частини на плановий рік. Ця норма може коригуватися з урахуванням продовження строків міжремонтних періодів у запланованому році (скоригована норма надана в таблиці А.3).

Норматив оборотних коштів на запасні частини в плановому році визначається множенням середньорічної вартості виробничого, силового обладнання і транспортних засобів, передбачених планом, на скориговану норму оборотних коштів на запасні частини (таблиця 1.10).

Таблиця 1.10 – Розрахунок нормативу оборотних коштів на запасні частини

Показник	На початок року	На кінець року	Середня за рік
Вартість діючого виробничого силового обладнання і транспортних засобів, тис грн			
Скоригована норма оборотних коштів на запасні частини, гривень на 1000 грн діючого обладнання	-	-	
Потреба в оборотних коштах, тис. грн	-	-	

Норматив для малоцінних та швидкозношуваних предметів (МШП) залежить від складу цієї статті. Малоцінні та швидкозношувані предмети служать, як правило, менше одного року і, беручи участь у процесі виробництва, не є предметами праці. Свою вартість вони переносять на вартість продукції не повністю, а частинами.

Норматив оборотних коштів для малоцінних і швидкозношуваних предметів визначається окремо для кожної групи незалежно від характеру їх використання у виробництві: малоцінний і швидкозношуваний господарський інвентар; спеціальний одяг і спеціальне взуття; спеціальний інструмент і спеціальні пристрої; змінне обладнання; виробнича тара.

Потреба в оборотних коштах для кожної групи розраховується для створення запасів на складі та в експлуатації. У зв'язку із тим, що вартість малоцінних і швидкозношуваних предметів, які перебувають в експлуатації, відображається в обліку за мінусом зносу, то, визначаючи норматив, беруть у рахунок 50 % їхньої повної вартості. Решта вартості списується на собівартість продукції під час передачі зі складу в експлуатацію. Для визначення нормативу оборотних коштів на складі малоцінні та швидкозношувані предмети враховуються за їхньою повною вартістю.

Загальний норматив оборотних коштів для МШП визначається з використанням даних таблиці А.4 в таблиці 1.11.

Таблиця 1.11 – Визначення потреби в оборотних коштах для МШП, тис грн

Вартість МШП на початок року		Потреба в оборотних коштах		
в експлуатації	на складі	в експлуатації	на складі	Всього

1.2 Нормування оборотних коштів у незавершеному виробництві і витратах майбутніх періодів

Незавершене виробництво – один з найважливіших напрямків авансування оборотних коштів. Його питома вага в промисловості перевищує 20 % загальної вартості оборотних коштів. Незавершеним виробництвом вважають незавершене виготовлення продукції на всіх стадіях виробничого процесу з моменту першої операції і до здачі готової продукції на склад. Його обсяг залежить від типу виробництва, тривалості

виробничого циклу, розподілу витрат протягом виробничого циклу (обсяг незавершеного виробництва зростає, якщо більше витрат здійснюється на початку виробничого циклу).

Норматив оборотних коштів для незавершеного виробництва

$$H = 3 * D * K, \quad (2)$$

де 3 – одноденні витрати за планом IV кварталу, тис. грн;

D – тривалість виробничого циклу, днів;

K – коефіцієнт зростання витрат.

Норма оборотних коштів для незавершеного виробництва визначається множенням тривалості виробничого циклу на коефіцієнт зростання витрат.

Одноденні витрати обчислюються діленням витрат на випуск валової продукції (за виробничою собівартістю) у IV кварталі планового року на 90.

Тривалість виробничого циклу визначається на основі даних технологічних карт та інших планових нормативів виробництва. Вона складається з часу, витраченого на обробку деталей (технологічний запас), транспортування деталей від одного робочого місця до іншого і передачі готової продукції на склад (транспортний запас), перебування виробів між окремими операціями (оборотний запас), а також зі страхового запасу оброблених деталей. Якщо кількість виробів у днях для різних виробів суттєво різняться, слід об'єднати продукцію в групи, а потім на цій підставі визначити середньозважений показник. Його величину розраховують, виходячи з частин окремих видів або групи виробів у загальному обсязі продукції, що випускається, за плановою собівартістю (таблиця 1.12).

В роботі вихідні дані для розрахунку беремо в додатку Б.

Коефіцієнт зростання витрат характеризує ступінь готовності виробів у незавершеному виробництві, тобто відношення витрат у незавершеному виробництві до всієї собівартості готової продукції, і визначається за формулою :

$$K = (A + 0,5 * B) / (A + B), \quad (3)$$

де A – витрати, які здійснюються одноразово на початку виробничого циклу;

B – наступні витрати, які включаються в собівартість продукції.

Таблиця 1.12 – Розрахунок середньої тривалості виробничого циклу

Найменування виробів	Виробничий цикл, дн	Виробнича собівартість товарної продукції в IV кварталі, тис. грн	Добуток
а			
б			
Усього	-		
Середньозважена тривалість виробничого циклу, дн		-	-

Потреба в оборотних коштах щодо незавершеного виробництва визначається в таблиці 1.13.

Таблиця 1.13 – Визначення потреби в оборотних коштах для незавершеного виробництва

Показник	Порядок розрахунку	Сума
Ододенні витрати, тис. грн		
Тривалість виробничого циклу, дн	-	
Коефіцієнт зростання витрат		
Норматив оборотних коштів, тис. грн		

Витрати майбутніх періодів включають виробничі витрати, здійснені в даному плановому періоді, що їх буде віднесено на собівартість продукції, яка випускатиметься в наступні періоди. До них належать витрати, пов'язані з підготовкою нових

виробництв і нових видів продукції, якщо вони не фінансуються із фонду розвитку виробництва, витрати, пов'язані з проведенням гірничих розробок, гірничопідготовчих та інших робіт.

Норматив оборотних коштів на витрати майбутніх періодів

$$H = Co + Pn - Pv, \quad (4)$$

де Co – сума коштів, які вкладені в ці витрати на початок запланованого періоду, за вирахуванням отриманих банківських кредитів;

Pn – витрати, що проводяться в плановому році, передбачені відповідними кошторисами;

Pv – витрати, які включають у собівартість продукції запланованого року та передбачені кошторисом виробництва.

Витрати на освоєння виробництва нових видів продукції включаються в розрахунок потреби в оборотних коштах на витрати майбутніх періодів на основі розроблених підприємством кошторисів для кожного виробу, який підлягає освоєнню. Ці витрати визначаються на весь період освоєння з розподілом по роках, а також на плановий рік по кварталах. Розрахунок нормативу оборотних коштів на витрати майбутніх періодів здійснюється на кожний рік (таблиця 1.14).

Таблиця 1.14 – Розрахунок нормативу оборотних коштів на витрати майбутніх періодів, тис. грн

Сума коштів, які вкладені на початок року		Витрати за рік	Витрати, які включаються в собівартість продукції	Нормати в оборотних коштах
усього	в т. ч. отримано банківських кредитів			

1.3 Нормування оборотних коштів для створення запасів готової продукції

До готової продукції належать вироби, завершені виробництвом, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або прийняті замовником, відповідно до затвердженого порядку приймання продукції.

Норматив оборотних коштів для готової продукції

$$H = 3 * P, \quad (5)$$

де 3 – одnodенний випуск продукції в IV кварталі планового року за виробничою собівартістю, грн;

P – норма запасу оборотних коштів для готової продукції, днів.

Норма запасу оборотних коштів для готової продукції обчислюється в днях і включає такі елементи: час на комплектування виробів для поставки, упаковку продукції, час на оформлення і здачу платіжних документів у банк. Час на окремі операції визначається розрахунковим способом.

За великої номенклатури продукції, що випускається, норма оборотних коштів для готової продукції на складі може бути визначена як середньозважена стосовно норм для груп продукції, які включають не менше 70 – 80% запланованого випуску готової продукції. Розрахована за цими даними середня норма оборотних коштів поширюється на всю готову продукцію на складі.

Розрахунок середньозваженої норми оборотних коштів для готової продукції на складі може бути зроблений за формою таблиці 1.15 (за даними додатка Б).

Норматив оборотних коштів для готової продукції визначається в таблиці 1.16.

Таблиця 1.15 – Розрахунок середньозваженої норми оборотних коштів для готової продукції на складі

Група виробів	Питома вага в загальному	Затрати часу за окремими операціями, днів	Відсотков е число
----------------------	---------------------------------	--	--------------------------

	у обсязі випуску, %	нагромадження	замовленнямисортування за	упаковка і маркування	транспортування	Разом	
А							
Б							
Усього		-	-	-	-	-	
Середня норма оборотних коштів, дн	-	-	-	-	-		-

Таблиця 1.16 – Визначення потреби в оборотних коштах для готової продукції

Ододенний випуск готової продукції в IV кварталі, тис. грн	Норма запасу оборотних коштів для готової продукції, дн	Норматив оборотних коштів, тис. грн

1.4 Визначення сукупного нормативу оборотних коштів підприємства на рік

Сукупний норматив оборотних коштів підприємства на плановий рік визначається підсумовуванням нормативів за кожною статтею нормованих оборотних коштів (таблиця 1.17). Виходячи із загальної потреби підприємства в оборотних коштах, розраховують приріст (зменшення) їхнього нормативу в запланованому періоді. Ці дані використовуються під час складання фінансового плану. У фінансовому плані для покриття приросту нормативу оборотних коштів мають бути забезпечені відповідні джерела.

Таблиця 1.17 – Розрахунок загальної потреби підприємства в оборотних коштах

№	Стаття	Потреба в оборотних коштах, тис. грн
1	Виробничі запаси:	

1.1	основні матеріали	
1.2	допоміжні матеріали	
1.3	паливо	
1.4	тара	
1.5	запасні частини	
1.6	малоцінні та швидкозношувані предмети	
2	Незавершене виробництво	
3	Витрати майбутніх періодів	
4	Запаси готової продукції	
	Усього :	

За результатами розрахунків необхідно зробити висновки.

2 ЕКОНОМІЧНИЙ МЕТОД

Особливість визначення потреби в оборотних коштах економічним методом полягає в тому, що обчислений методом прямого розрахунку норматив на поточний рік ділять на дві частини. До першої частини відносять нормативи оборотних коштів за статтями, розмір яких прямо залежить від обсягу витрат на виробництво: сировина, основні матеріали, покупні напівфабрикати, допоміжні матеріали, тара, незавершене виробництво та готова продукція (виробничий норматив). До другої частини включають ті статті нормованих оборотних коштів, розмір яких прямо не залежить від зміни витрат на виробництво: запасні частини для ремонтів устаткування, малоцінні і швидкозношувані предмети, витрати майбутніх періодів (невиробничий норматив).

Для визначення нормативу оборотних коштів на плановий рік виробничий норматив збільшується відповідно до темпів зростання виробничої програми в плановому періоді.

В роботі виробничий та невиробничий нормативи доцільно розраховувати на підставі потреби в оборотних коштах, яка визначена методом прямого розрахунку. Невиробничий норматив оборотних коштів збільшується на 50 % від зростання виробничої програми. Отримана загальна сума нормативів зменшується на суму коштів, що вивільняються в результаті планового (прогнозованого) прискореного обігу оборотних коштів.

Таблиця 1.18 – Розрахунок потреби в оборотних коштах, тис. грн

Показник	Порядок розрахунку	Сума
1 Виробничий норматив оборотних коштів на рік		
2 Невиробничий норматив оборотних коштів на рік		
3 Загальний норматив		
4 Вивільнення з обігу оборотних коштів		
5 Потреба в оборотних коштах з урахуванням прискорення їх обороту		
6 Приріст нормативу		

За результатами розрахунків, які виконуються в таблиці 1.18, необхідно зробити висновки.

Розділ 2. АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ СТАНУ І ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ

2.1 Показники стану власних оборотних коштів

До показників, що характеризують стан оборотних коштів, можна віднести коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства ($K_{p.v.}$). Цей показник визначається як відношення вартості оборотних коштів до вартості майна підприємства:

$$K_{p.v.} = \frac{\Phi_n}{M},$$

де Φ_n — фактична наявність (вартість оборотних коштів, грн);
 M — вартість майна підприємства, грн.

Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів показує, яку частку у майні підприємства вони займають. Залежно від типу виробництва, виду продукції та інших чинників ця частка може бути різною. Але бажано, щоб вона забезпечувала можливість ритмічного, безперебійного виробництва і, у разі необхідності, швидкої ліквідності оборотних активів.

2.2 Показники використання оборотних коштів і шляхи прискорення їх обігу

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів на підприємствах використовуються різноманітні показники, найважливішим з яких є швидкість обігу. Вона обчислюється в днях і характеризується періодом, за який оборотні кошти підприємства здійснюють один оборот, тобто проходять всі стадії кругообороту на підприємстві. Показники використання оборотних коштів подано у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Показники використання оборотних коштів

Показник	Розрахунок показника	Характеристика
----------	----------------------	----------------

	(формула)	
оборотність оборотного капіталу (Оок)	виручка від реалізації/середня за період вартість оборотних активів	характеризує швидкість обороту всіх ресурсів підприємства
оборотність запасів (ОЗ)	собівартість реалізованої продукції/середня за період вартість запасів	показує, скільки оборотів за звітний період проходять запаси
середній вік запасів (Взп)	кількість днів у році/оборотність запасів	відображає період перебування запасів на підприємстві
оборотність дебіторської заборгованості (Одз)	виручка від реалізації/середня за період сума дебіторської заборгованості	показує, скільки оборотів за звітний період проходить дебіторська заборгованість
час обігу дебіторської заборгованості (Чодз)	кількість днів у році/оборотність дебіторської заборгованості	відображає період часу, необхідного для стягнення дебіторської заборгованості
тривалість операційного циклу (тоц)	час обігу дебіторської заборгованості + середній вік запасів	показує тривалість зв'язаних грошових коштів у запасах
коефіцієнт завантаження оборотних коштів (Кз)	середня за період вартість оборотних активів / виручка від реалізації	є оберненим до коефіцієнта обігу показником. Він характеризує участь оборотних коштів у кожній гривні реалізованої продукції. Що менше оборотних коштів припадає на 1 грн обороту, то краще вони використовуються

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів можуть використовуватись коефіцієнт ефективності (прибутковість оборотних коштів) і рентабельність. Вони обчислюються за формулами:

$$K_e = \frac{П}{С}; P = \frac{П}{С} \cdot 100\%,$$

де K_e — коефіцієнт ефективності оборотних коштів, грн;

$П$ — прибуток від реалізації продукції, грн;

P — рентабельність оборотних коштів, %.

Якщо K_e є абсолютним показником і характеризує, скільки прибутку припадає на 1 грн оборотних коштів, то P — відносний показник, що визначає ступінь використання оборотних коштів. Що більшим є значення першого і другого показників, то ефективніше використовуються оборотні кошти.

Поліпшення використання оборотних коштів підприємств і підвищення ефективності виробництва можна досягти через:

1) скорочення виробничих запасів товарно-матеріальних цінностей у зв'язку з переходом на оптову торгівлю та прямі економічні зв'язки з постачальниками;

2) прискорення обігу оборотних коштів за рахунок реалізації непотрібних, залежалих товарно-матеріальних цінностей.

Поліпшення використання оборотних коштів вивільняє їх. Це вивільнення може бути абсолютним і відносним.

Показники стану і використання оборотних коштів (таблиця 2.2) розраховуються на основі даних, наведених у таблиці Д.1.

Таблиця 2.2 – Показники стану і використання оборотних коштів

Показник	почато к року	кінець року
1 Фактична наявність (вартість оборотних коштів, грн)		
2 Вартість майна підприємства, грн		
3 Виручка від реалізації		
4 Середня за період вартість оборотних активів		
5 Собівартість реалізованої продукції		
6 Середня за період вартість запасів		
7 Середня за період сума дебіторської заборгованості		
8 Прибуток від реалізації продукції, грн		

Абсолютне вивільнення оборотних коштів — це пряме скорочення потреби в оборотних коштах проти попереднього періоду за одночасного збільшення обсягу виробництва (реалізації).

Відносне вивільнення оборотних коштів виникає тоді, коли внаслідок поліпшення їх використання підприємство з тією самою сумою оборотних коштів або з незначним їх зростанням у плановому році збільшує обсяг виробництва.

За нинішніх умов господарювання через інфляційні процеси найбільш реальним є відносне вивільнення оборотних коштів.

Зважаючи на це, слід більше уваги приділяти реалізації заходів, які сприяють відносному вивільненню оборотних коштів. Аналіз показників стану і використання оборотних коштів подано у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз показників стану і використання оборотних коштів

Показник	Значення		Відхиленн я	
	початок року	кінець року	абс.	%
Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства				
Оборотність оборотного капіталу				
Оборотність запасів				
Середній вік запасів				
Оборотність дебіторської заборгованості				
Час обігу дебіторської заборгованості				
Тривалість операційного циклу				
Коефіцієнт завантаження оборотних коштів				
Коефіцієнт ефективності оборотних коштів, грн				
Рентабельність оборотних коштів, %				

За результатами розрахунків необхідно зробити висновки.

ВИМОГИ ДО ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Згідно з календарними етапами написання курсової роботи студент повинен подавати її частинами на перегляд науковому керівнику, а в установлений кінцевий термін подати завершену курсову роботу для отримання рецензії. У разі позитивної рецензії наукового керівника курсова робота допускається до захисту, а у разі негативної рецензії – повертається на доопрацювання.

Захист курсової роботи має на меті визначити володіння студента категоріальним апаратом, глибину розуміння теоретичних питань, володіння емпіричним матеріалом, здатність пояснити свої висновки і рекомендації, вміння аргументувати власну точку зору і орієнтуватися у своїй роботі. Комісія із захисту курсових робіт складається з викладачів кафедри.

Процедура захисту включає в себе коротку доповідь студента і відповіді на питання щодо змісту роботи. Доповідь студента має відобразити актуальність теми, мети, завдання, об'єкт і предмет роботи, застосовувані методи і основні результати дослідження, висновки і рекомендації.

Оцінювання роботи. Курсова робота заслуговує оцінку „відмінно”, якщо повністю відповідає вимогам, містить елементи самостійного дослідження, а студент при захисті підтвердив розуміння теми, викладає матеріал у логічній послідовності, показав уміння аналізувати і узагальнювати теоретичний і практичний матеріал.

Оцінка „добре” ставиться, якщо робота в основному відповідає вимогам, студент викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій, у розрахунках при розв'язанні практичних завдань.

„Задовільно” виконаною вважається робота, в якій на недостатньому рівні висвітлена проблема, що відображена в темі, не виконаний до логічного завершення аналіз і всі дослідження поверхневі.

Якщо робота не відповідає вимогам, містить значні помилки, або при захисті студент не підтвердив засвоєння теми, ставиться оцінка „незадовільно”.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Господарський кодекс України [Електронний ресурс]: від 16.01.2003 р. № 436-IV. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/436-15>.

2 Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: від 02.12.2010 р. № 2755-VI. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.

3 Про господарські товариства [Електронний ресурс]: закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/1576-12>.

4 Азаренкова, Г.М. Фінанси підприємств [Текст]: навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни / Г.М Азаренкова., Т.М Журавель., Р.М. Михайленко. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2008.

5 Артеменко В.Г. Фінансовий аналіз [Текст] / В.Г. Артеменко, М.В. Глендир. – М.: ДИС, 1998.

6 Бандурка, О.М. Фінансова діяльність підприємств [Текст]: підручник / О.М. Бандурка, Н.Л. Коробов, П.І. Орлов, К.Л. Петрова. – К.: Либідь, 2007.

7 Бандурка, О.М. Фінансова діяльність підприємств [Текст] / О.М. Бандурка. – К.: Либідь, 2008.

8 Поддерегин, О.М. Финансы предприятий [Текст] / О.М. Поддерегин. – М.: Ника - Центр, 2003.

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Матриця варіантів

Перша літера прізвища студента	Остання цифра шифру студента									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
А-Г	01	73	91	62	30	28	52	45	58	14
Д-І	12	81	95	98	82	46	49	83	04	67
Ї-Н	23	92	24	47	38	86	28	29	90	36
О-Р	31	87	96	32	03	47	41	64	34	85
С-У	42	93	15	63	74	48	69	72	25	20
Ф-Ч	54	79	78	35	39	13	26	89	50	76
Ш-Я	61	94	97	37	27	32	43	53	84	02

Перша цифра варіанта: таблиця А.2 (частина 1, частина 2: І півріччя), таблиця А.3 (І постачальник); таблиця А.4; таблиця Б.1; таблиця В.1 (продукція А), таблиця Д.1.

Друга цифра варіанта: таблиця А.2 (частина 2: ІІ півріччя); таблиця А.3 (ІІ постачальник); таблиця В.1 (продукція Б); таблиця Г.1.

Таблиця А.2 – Вихідні дані для визначення потреби в оборотних коштах для створення виробничих запасів

Показник	Варіант																															
	0			1			2			3			4			5			6			7			8			9				
	Види матеріальних цінностей																															
	а	б	в	а	б	в	а	б	в	а	б	в	а	б	в	а	б	в	а	б	в	а	б	в	а	б	в	а	б	в	а	б
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
Частина 1																																
Час руху вантажів від постачальника до споживача, дн	21	24	18	29	28	16	24	15	20	12	15	16	23	27	26	25	26	23	9	28	17	16	14	18	16	20	19	17	15	26		
Поштовий обіг розрахункових документів, дн	12	11	4	11	10	4	5	3	4	3	7	8	12	11	12	10	12	10	4	11	5	3	4	11	9	11	10	11	5	12		
Обробка документів постачальника і в банківських установах, дн	5	4	2	4	5	3	4	6	3	1	2	1	3	4	4	6	4	3	1	5	4	1	4	1	3	3	5	2	4	5		
Підготовчий запас, дн.	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1		
Технологічний запас, дн	4	2	2	4	2	3	4	3	3	2	1	2	1	2	4	2	4	1	2	4	2	2	4	1	2	4	2	3	4	3		
Ододенні витрати,	12,7	6,3	7,3	12,1	8,6	11,4	12,6	10,7	9,0	5,2	6,6	7,5	7,1	6,3	12,9	6,8	12,3	6,5	7,4	12,0	8,8	11,8	12,6	10,6	9,1	12,1	8,6	11,3	12,5	10,7		

Продовження таблиці А.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Дата першого надходження матеріалів від постачальника ³	5	6	7	3	2	4	8	1	2	3	4	6	7	8	1	4	2	3	7	6	5	4	3	2	4	7	1	6	4	2
Обсяг поставки матеріалів, т	125	165	75	315	52	430	200	320	100	125	230	95	440	130	165	105	210	110	425	190	310	325	128	167	52	135	240	98	460	138
	130	160	80	320	54	420	195	300	125	140	190	90	420	135	160	125	190	125	420	180	325	305	132	160	54	145	195	95	465	135
	140	150	87	310	48	410	460	310	130	150	200	76	420	140	150	135	50 ¹	130	415	50 ¹	310	310	145	155	48	150	215	76	420	140
	15 ¹	170	85	290	53	215 ₁	165	315	105	15 ¹	220	87	115 ₁	15 ¹	170	105	165	110	115 ₁	170	295	320	15 ¹	170	53	75 ¹	220	87	115 ₁	26 ¹
	540 ₂	20 ₁	83	295	10 ₁	380	160	325	115	540 ₂	225	78	380	540 ₂	23 ₁	115	430 ₂	115	380	410 ₂	290	325	546 ₂	20 ₁	10 ₁	340 ₂	225	79	480	510 ₂
	130	155	84	300	51	375	150	330	110	130	210	100	375	130	157	110	150	110	375	150	310	330	135	157	51	130	210	100	475	130
	128	165	81	305	53	390	170	335	120	128	205	105	395	128	165	120	170	120	395	170	305	335	128	165	53	120	205	105	495	128
	Інтервал до наступної поставки, дн	22	22	21	25	20	22	27	25	18	4	26	26	17	24	23	20	26	17	22	27	24	25	23	29	21	23	19	28	23
33		26	32	37	27	35	35	37	28	35	32	39	29	35	26	32	39	29	35	35	31	21	32	31	33	26	32	34	31	21
22		37	27	26	36	29	25	26	36	29	25	26	36	22	37	27	26	36	29	25	26	36	29	25	24	37	27	25	26	36
23		38	26	29	38	27	28	29	38	28	28	29	38	23	36	26	29	38	27	28	29	38	27	28	23	35	26	28	29	38
21		16	25	25	15	26	27	25	15	26	27	25	15	21	16	25	25	15	26	27	25	15	26	27	21	16	26	29	25	15
26		27	24	23	33	24	24	23	33	24	24	23	33	26	27	24	23	33	24	24	23	33	24	24	26	27	24	24	23	31

¹ Одноразова дрібна поставка.

² Випадкове надміру велике надходження.

Таблиця А.4 – Інші статті оборотних коштів

Показник	Варіант									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Одноденні витрати на паливо, тис. грн, за видами										
• д	8,3	7,5	8,1	8,5	8,7	7,3	7,6	7,8	7,2	7,4
• е	9,4	8,6	9,2	9,3	9,7	8,2	8,3	8,9	8,0	8,3
Норми оборотних коштів на паливо, дн										
• д	12	14	13	11	15	19	18	13	17	12
• е	19	20	18	16	21	26	23	19	23	19
Норма оборотних коштів на тару, гривень на 1000 грн товарної продукції	3,1	2,8	2,7	3,2	2,6	2,5	2,4	2,3	2,8	2,1
Товарна продукція в цінах реалізації, млн грн	45,9	47,1	46,2	43,5	46,8	45,5	46,4	47,1	43,6	45,8
Вартість діючого виробничого, силового обладнання і транспортних засобів, млн грн										
• на початку року	26,0	27,2	23,9	27,5	26,3	24,7	32,0	21,8	27,5	29,4
• на кінець року	26,1	27,4	31,0	28,0	26,4	24,8	32,3	21,9	27,7	29,6
Скоригована норма оборотних коштів на запасні частини, гривень на 1000 грн діючого обладнання	3,1	3,3	3,6	3,5	3,2	3,3	3,4	3,5	3,6	3,7
Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів на початок року, тис. грн										
• в експлуатації	2,3	2,6	2,2	2,8	3,1	2,5	2,4	2,5	2,8	3,3
• на складі	1,1	1,5	1,2	1,6	1,9	1,6	1,9	0,5	0,9	1,1

ДОДАТОК В

Таблиця В.1 – Вихідні дані для визначення потреби в оборотних коштах для створення запасів готової продукції

Показник	Варіант									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Затрати часу на нагромадження партій, дн	3	1	2	3	2	2	2	3	2	2
Затрати часу на підбір, підсортування за замовленнями, дн	2	-	-	2	1	1	-	2	2	1
Затрати часу на упаковку і маркування, дн	1	-	-	-	-	1	1	-	1	2
Затрати часу на транспортування і вантаження, дн	2	1	1	1	1	2	2	1	2	2

ДОДАТОК Г

Таблиця Г.1 – Вихідні дані для розрахунку потреби в оборотних коштах економічним методом

Показник	Варіант									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Зростання виробничої програми на рік, %	120	110	111	107	109	112	108	105	107	115
Прискорення обсягу оборотних коштів, %	1,5	1,3	0,9	2,0	2,1	1,8	1,7	0,8	1,2	1,4

ДОДАТОК Д

Таблиця Д.1 – Вихідні дані для розрахунку показників стану і використання оборотних коштів

Показник	Варіанти									
	1		2		3		4		5	
	Вагонне депо		Локомотивне депо		Залізниця		Дистанція колії		Пасажирське вагонне депо	
	початок року	кінець року	початок року	кінець року	початок року	кінець року	початок року	кінець року	початок року	кінець року
фактична наявність (вартість оборотних коштів, грн)	18830,6	20901,1	10824	8975,8	416121	480915	835	649	58589,1	84864,9
вартість майна підприємства, грн	33990,9	44179,6	272860,9	346420,9	12333571	12146658	298883	313979	105126	316106,8
середня за період вартість оборотних активів	18645,8	19865,85	10922	9899,9	400188,4	448518	873	742	64532	71727
середня за період вартість запасів	2749,2	6708,0	9923,8	9818,8	288234	317170	609,8	598	879,6	1418,6
середня за період сума дебіторської заборгованості	15493,4	13946,4	71,9	62,1	79896,2	90433,5	76,9	81,8	57564,9	81251,7
собівартість реалізованої продукції	40430,4	49823,3	147037,5	188909,6	4620274	4687459	74583	60936	39225,2	63639,7
виручка від реалізації	47664	57543,9	149540,5	192005	6000780	6257590	76209	62043	47913,5	68838,4
прибуток від реалізації продукції,	3035,6	3490,5	2404,8	3032,2	645057	743367	1565	1054	7330,8	3595,7

Продовження таблиці Д.1

Показник	Варіанти									
	6		7		8		9		10	
	Служба вагонного господарства		Вагонне депо		Локомотивне депо		Залізниця		Пасажирське вагонне депо	
	початок року	кінець року	початок року	кінець року	початок року	кінець року	початок року	кінець року	початок року	кінець року
фактична наявність (вартість оборотних коштів, грн)	246628,5	323646,4	20933,98	23235,75	11417,83	9468,23	438950,36	507299,10	53453,18	77425,64
вартість майна підприємства, грн	538511,6	746124,1	37787,68	49114,46	287830,68	365426,35	13010219,1	12813051	95910,65	288396,88
середня за період вартість оборотних активів	295463,8	285137,4 5	20728,54	22084,87	11521,21	10443,03	422143,66	473124,73	58875,12	65439,41
середня за період вартість запасів	0	0	3056,286	7457,284	10468,24	10357,48	304047,18	334570,68	802,49	1294,25
середня за період сума дебіторської заборгованості	246264,7	323280,5	17224,01	15504,21	75,84	65,51	84279,49	95394,89	52518,76	74129,18
собівартість реалізованої продукції	116483	151936,2	44946,48	55388,56	155104,32	199273,62	4873752,86	4944623,8	35786,72	58061,04
виручка від реалізації	117982,3	154237,2	52988,07	63971,55	157744,64	202538,84	6329996,59	6600895,8	43713,40	62804,03
прибуток від реалізації продукції, грн	1499,3	2301	3374,677	3880,389	2536,73	3198,55	680446,31	784149,82	6688,18	3280,50

